

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO¹⁾

z dnia ..... 2006 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia szczególnych wypadków i trybu wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych

Na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1396, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1

W rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 13 grudnia 2000 r. w sprawie określenia szczególnych wypadków i trybu wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych (Dz. U. z 2001 r. Nr 13, poz. 116) wprowadza się następujące zmiany:

1) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. 1. Materiały archiwalne tworzące zasób jednostek publicznej radiofonii i telewizji, stanowiące:

- 1) zapisy dźwięku, obrazu lub obrazu z towarzyszącym dźwiękiem, są udostępniane niezwłocznie po wprowadzeniu ich do ewidencji archiwum zakładowego,
- 2) dokumenty związane z tworzeniem lub pozyskiwaniem przez te jednostki zapisów, o których mowa w pkt 1, mogą być udostępniane w przypadkach uzasadnionych potrzebami nauki niezwłocznie po wprowadzeniu tych dokumentów do ewidencji archiwum zakładowego.

2. Udostępnianie materiałów archiwalnych, o których mowa w ust. 1:

- 1) następuje z zachowaniem przepisów:
  - a) o ochronie tajemnic ustawowo chronionych,
  - b) wydanych na podstawie art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach;
- 2) nie może naruszać prawnie chronionych interesów Państwa, osób fizycznych i jednostek organizacyjnych.”;

2) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. 1. Do wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych właściwe są:

- 1) archiwa państwowe,
- 2) jednostki organizacyjne z powierzonym zasobem archiwalnym,

---

¹⁾ Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego kieruje działem administracji rządowej – kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 października 2005 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Dz. U. Nr 220, poz. 1889).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 137, poz. 1302, z 2004 r. Nr 173, poz. 1808, Nr 202, poz. 2065 i Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 10, poz. 69, Nr 64, poz. 565 i Nr 163, poz. 1362 i Nr 175, poz. 1462.

- 3) biblioteki i muzea, które gromadzą i przechowują materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego,
  - 4) szkoły wyższe, których archiwa zakładowe posiadają zasób historyczny,
  - 5) jednostki publicznej radiofonii i telewizji.
2. Kierownik właściwej jednostki organizacyjnej, określonej w ust. 1, wyraża zgodę na udostępnienie materiałów archiwalnych, o których mowa w § 1 i 1a.”.

§ 2

Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1396, ze zm.) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może określać, w drodze rozporządzenia, szczególne wypadki i tryb wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych. Chodzi przy tym o udostępnianie przed upływem okresu 30 lat, wynikającego z art. 17 ust. 1 ustawy.

Fakultatywne upoważnienie ustawowe zostało wykonane, zaś projektowane rozporządzenie ma na celu rozszerzenie liczby wypadków wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych.

Przedłożony projekt rozporządzenia dotyczy niektórych materiałów archiwalnych (zapisów obrazu lub dźwięku), wytworzonych lub pozyskanych przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji (spółki), a więc od 1994 r. Regulacja nie obejmuje materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej, których wytwórcami były organy i jednostki organizacyjne prowadzące działalność radiowo-telewizyjną do czasu zreformowania tej dziedziny na mocy przepisów ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (pierwotnie ogłoszona w Dz. U. z 1993 r. Nr 7, poz. 34).

Audiowizualne materiały archiwalne publicznej radiofonii i telewizji stanowią ważny element dziedzictwa narodowego. Jedną z istotnych cech tych materiałów archiwalnych jest ich publiczna emisja. Skoro więc materiały te zostały publicznie raz zaprezentowane, to nie znajduje uzasadnienia stosowanie wobec nich okresu karencji 30-letniej, tak jak to ma miejsce w stosunku do dokumentacji aktowej. Jedyne ograniczenia w udostępnianiu mogą wynikać tylko z przepisów dotyczących tajemnic chronionych ustawowo lub uprawnień osób fizycznych i jednostek organizacyjnych.

Natomiast dokumentacja towarzysząca audiowizualnym materiałom archiwalnym może być udostępniana wcześniej na potrzeby nauki.

Przepisy rozporządzenia nie są objęte zakresem regulacji prawnych Unii Europejskiej.

Ocena skutków regulacji

1. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje akt normatywny

Akt normatywny będzie oddziaływał na jednostki publicznej radiofonii i telewizji (jako podmioty zobowiązane) i na zainteresowanych radiowymi i telewizyjnymi materiałami archiwalnymi (jako podmioty uprawnione).

2. Konsultacje społeczne

Rozporządzenie zostało przekazane do konsultacji spółkom Polskie Radio S.A. i Telewizja Polska S.A, nadawcom prywatnym i organizacjom ich zrzeszającym, w tym Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”. Było również przedmiotem opinii Prezydium Rady Archiwalnej oraz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji wyraziła się o projekcie krytycznie, zarzucając że:

- nie ma na celu umożliwienia pełnego korzystania z zasobów archiwalnych Polskiego Radia i Telewizji Polskiej,
- w niedostatecznym stopniu uwzględnia interesy widza i rynku,
- nie reguluje kwestii udostępniania materiałów archiwalnych w celu ich późniejszej emisji (podobny pogląd wyraziła Telewizja Polsat S.A.),
- czyni Polskie Radio i Telewizję Polską wyłącznymi dysponentami telewizyjnych i radiowych zbiorów programowych powstałych przed 1994 r. (podobny pogląd wyraziła Telewizja Polsat).

Z zarzutami nie można się zgodzić, ponieważ – zaczynając od ostatniego – materiały archiwalne z okresu działania Komitetu ds. Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja” nie należą do materiałów tworzących zasób jednostek publicznej radiofonii i telewizji. Materiały te jako powstałe w wyniku działalności organu państwowego i podległych mu państwowych jednostek organizacyjnych weszły do państwowego zasobu archiwalnego (art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach). Jednostki publicznej radiofonii i telewizji nie stają się, na podstawie projektowanego rozporządzenia, wyłącznym, ani nawet niewyłącznym dysponentem materiałów archiwalnych. Przeciwnie – rozporządzenie nakłada na te jednostki obowiązek wcześniejszego udostępniania (w rozumieniu przepisów o narodowym zasobie archiwalnym) niektórych materiałów archiwalnych. Natomiast co do kwestii dysponowania prawami do utworów będących jednocześnie materiałami archiwalnymi, to nie może być przedmiotem regulacji określenie podmiotów uprawnionych do dysponowania, ani zasad dysponowania przez uprawnione podmioty.

Naprzeciw interesom widza i rynku rozporządzenie wychodzi poprzez zapewnienie wcześniejszego dostępu do materiałów archiwalnych stanowiących zapisy dźwięku, obrazu lub obrazu z towarzyszącym dźwiękiem (w znaczeniu udostępniania na podstawie przepisów o narodowym zasobie archiwalnym). Z możliwości tych korzystać mogą i przedsiębiorcy i pozostali zainteresowani.

Natomiast nie jest przedmiotem regulacji zezwalanie na korzystanie z utworów będących jednocześnie materiałami archiwalnymi, gdyż tę materię normują przepisy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Z tego samego względu nie regulowano w rozporządzeniu zasad wydawania materiałów archiwalnych w celu ich dalszej emisji. Udostępnianie w rozumieniu przepisów o narodowym zasobie archiwalnym nie polega na obrocie prawami majątkowymi do utworów będących jednocześnie materiałami archiwalnymi, lecz na stworzeniu możliwości zapoznania się w archiwum z treścią materiału archiwalnego (dokumentu, utworu). Oczywiście uprawnieni do dysponowania prawami majątkowymi (Telewizja Polska, Polskie Radio lub inne podmioty) mogą zezwalać na wykorzystanie treści zawartych w materiale archiwalnym: podczas nadawania programu nadawcy radiowego lub telewizyjnego, w kinie, na kasetach, płytach, w wydawnictwach książkowych i innych, ale nie będzie to wówczas udostępnianie w rozumieniu przepisów o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, tylko właśnie wykorzystanie uprawnień wynikających z prawa autorskiego lub praw pokrewnych.

Telewizja Polsat ponadto zarzuca, że – według projektu – kierownik jednostki publicznej radiofonii i telewizji został wyposażony w uprawnienie do decydowania o wcześniejszym udostępnieniu lub nieudostępnieniu materiału archiwalnego. Nie jest to prawda, ponieważ kierownik może odmówić udostępnienia jedynie ze względu na ochronę tajemnic ustawowo chronionych, ochronę prawnie chronionych interesów lub stan fizyczny materiałów. Jeżeli wymienione okoliczności nie zachodzą, materiały udostępnia się (przepis używa zwrotu „są udostępniane”).

Prezydium Rady Archiwalnej zgłosiło uwagę ogólną, dotyczącą celowości wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych w jednostkach organizacyjnych, które nie posiadają powierzonego zasobu archiwalnego (takimi są jednostki publicznej radiofonii i telewizji). Rada podniosła również, że przyjęcie w rozporządzeniu rozwiązań proponowanych dla jednostek publicznej radiofonii i telewizji powinno obejmować wszystkie podmioty, w których przechowywane są materiały archiwalne.

Postulatów Rady nie uwzględniono, gdyż nie można postawić znaku równości między audiowizualnymi materiałami archiwalnymi jednostek publicznej radiofonii i telewizji a materiałami archiwalnymi zgromadzonymi w większości innych jednostek organizacyjnych, które nie posiadają powierzonego zasobu archiwalnego. Te pierwsze materiały zawierają treści zazwyczaj już upublicznione w drodze nadawania. Natomiast w innych jednostkach nie posiadających powierzonego zasobu archiwalnego takiego rodzaju materiały archiwalne niemalże nie występują.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że dokumentacja zarządzania jednostek publicznej radiofonii i telewizji podlega ogólnym zasadom udostępniania, w tym przepisowi art. 35 ust.3 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

Dodatkowego podkreślenia wymaga, że wolą ustawodawcy było odrębne – co do zasady – potraktowanie udostępniania materiałów archiwalnych przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji (por. art. 17 ust. 4 pkt 1 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach). Kwestia wcześniejszego udostępniania materiałów audiowizualnych tylko dlatego nie będzie regulowana w rozporządzeniu wydanym na

podstawie art. 17 ust. 4 wspomnianej ustawy, że upoważnienie w tej mierze znajduje się w art. 17 ust. 2.

W związku z wcześniejszym udostępnianiem audiowizualnych materiałów archiwalnych, wcześniej mogą być udostępniane – chociaż wyłącznie na potrzeby nauki – materiały związane z tworzeniem i pozyskiwaniem materiałów audiowizualnych.

Inne proszone o opinię podmioty nie zgłosiły uwag do projektu.

3. Skutki wejścia w życie rozporządzenia

a) Wpływ ustawy na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Rozporządzenie nie będzie wywoływać skutków finansowych dla budżetu państwa. Wejście w życie rozporządzenia nie będzie również pociągało za sobą konieczności wydatkowania środków finansowych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz środków finansowych innych jednostek sektora finansów publicznych.

b) Wpływ ustawy na rynek pracy

Rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

c) Wpływ na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki

Rozporządzenie wprowadzi możliwość wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w archiwach publicznego radia i publicznej telewizji, czyli stworzy zainteresowanym podmiotom możliwość zapoznania się z tymi materiałami. W konsekwencji rozporządzenie sprzyjać będzie konkurencyjności wewnętrznej gospodarki, ponieważ ułatwiony będzie dostęp do informacji o archiwaliach zawierających utwory nadające się do wykorzystania na różnych polach eksploatacji, w tym zwłaszcza do nadawania radiowego i telewizyjnego.

d) Wpływ na sytuację i rozwój regionalny

Rozporządzenie nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

4. Źródła finansowania

Co do zasady koszty związane z wcześniejszym udostępnianiem materiałów archiwalnych ponosić będą jednostki publicznej radiofonii i telewizji. Mogą występować sytuacje, że część kosztów udostępnienia poniesie podmiot zainteresowany udostępnieniem. Będzie tak w przypadku konieczności wykonania kopii żądanego dokumentu wizyjnego lub fonicznego przed jego udostępnieniem, względnie w razie żądania odtworzenia takiego dokumentu w siedzibie archiwum jednostki publicznej radiofonii i telewizji. Zasady ponoszenia kosztów udostępniania są określone w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 17 ust.4 ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.